

A Republikon Intézet előválasztási javaslata

REPUBLIKON INTÉZET, 2015

Tartalom

Mi az előválasztás?.....	3
Miért van szükség előválasztásra Magyarországon?	3
Az előválasztások előnyei	6
Részvételi demokrácia erősítése.....	6
Szabályozott verseny a baloldali-liberális oldalon.....	6
A civil és a politikai szféra együttműködése.....	6
Előválasztási alternatívák.....	7
Vezetői szintű tárgyalás	7
A részvevő pártok és szervezetek tagsága által választott	7
Nyílt előválasztás	8
Közvélemény-kutatás	8
A Republikon Intézet előválasztási javaslata	8
Miniszterelnök-jelölti előválasztás.....	9
A miniszterelnök-jelölti előválasztás folyamatábrája	10
Az előválasztás menete	11
Egyéni képviselőjelöltek előválasztása	13
Az egyéni képviselőjelölti előválasztás folyamatábrája.....	13
Kérdések az előválasztással kapcsolatban.....	14

Mi az előválasztás?

Az előválasztások célja, hogy egy választás előtt a jelölt kiválasztása ne egy szűk pártvezetés – vagy akár egyetlen személy – döntése legyen, hanem valamilyen formában a tagság közös döntése. Az előválasztás ezen túlmenően növeli a transzparenciát: visszakövethetővé és megmagyarázhatóvá válik, miért az a személy lett a jelölt, aki. Az alapelveken túl az előválasztásnak számtalan formája ismert – az előválasztások rendszere épp olyan bonyolult és sokszínű, mint a választási rendszereké. Ahogy a parlamenti választások célja az országgyűlési képviselők, az önkormányzati választások célja a helyi képviselők és a polgármester megválasztása, úgy az előválasztás értelme annak a jelöltnek a felkutatása, akit az adott politikai közösség a leginkább alkalmasnak tart, akire leginkább voksolna.

Az előválasztásról a politikai iránt érdeklődők elsősorban jellemzően az Egyesült Államokra asszociálnak, nem véletlenül. Az Egyesült Államokban mára az előválasztások legalább annyira részei a politikai folyamatoknak, mint maga az elnök- és képviselőválasztás. Európában sem ismeretlen ugyanakkor az előválasztás műfaja: múltja ugyanakkor rövidebb, ám nem kevésbé szerteágazó. Akár az Egyesült Államokat nézzük, akár azokat az európai országokat, ahol rendszeresen vagy alkalmakként tartanak előválasztást, jól látszik, hogy nincs egységes előválasztási modell. Az USA esetén lényegében tagállamonként változik, hogy kik (csak a regisztrált párttagok, vagy a függetlenek is) szavazhatnak, és hogy milyen módszerrel választják ki az elnökjelöltet – sőt, akár egy tagállamon belül különbözhet, ahogy a Demokraták és a Republikánusok döntenek. Ami az európai színteret illeti, hasonlóképpen azt látjuk, hogy nincs egységes modell, ráadásul a talán legismertebb franciaországi előválasztás is lényegesen változott az elmúlt húsz év során.

Mindez jól mutatja, hogy bár az előválasztások célja egységes, az eszközökben, megvalósításban nincs egyetlen jó út: minden megoldás alkalmazkodik valamelyest a helyi viszonyokhoz és folyamatosan változik.

Miért van szükség előválasztásra Magyarországon?

A 2012-ben elfogadott választási törvény alapvetően változtatta meg a magyar választási rendszert: a kisebb létszámú Parlamentbe (386 főről 199-re csökkent a képviselői helyek száma) továbbra is vegyes rendszerben – egyéni választókerületekből és kompenzációs

listáról – kerültek be a képviselők, ám a választási szisztéma erősebben eltolódott a többségi rendszer irányába. Az egyéni választókerületben a korábbi rendszerben az első fordulóban csak akkor szerzett valaki mandátumot, ha megszerezte a szavazatok abszolút többségét, ennek hiányában második fordulóra került sor azon jelöltek részvételével, akik megkapták a szavazatok 15 százalékát, de legalább három jelölttel. Mindez lehetőséget teremtett arra, hogy az egymással együttműködni kívánó pártok jelöltjei visszalépjenek egymás javára, illetve a szavazóknak is esélyt adott arra, hogy ha leginkább preferált jelöltjük nem jutott a második fordulóba, akkor ott azt a jelöltet támogassák, akivel ugyan nem az első választásuk, de sok ügyben egyet értenek – más szóval kifejezzék másodlagos preferenciájukat. Ezt a rendszer váltotta fel a 2014-es választásokon először az egyfordulós, relatív többségű választás: a 106 egyéni választókerületben az a jelölt lesz a győztes, aki a legtöbb szavazatot szerzi – nincs sem érvényességi, sem eredményességi küszöb. Mindez a gyakorlatban azt jelenti, hogy bizonyos helyeken, ahol kifejezetten szoros volt a választás, a leadott szavazatok egyharmadával már győzni lehetett (jó példa erre a két miskolci körzet, ahol az egyikben 30, a másikban 33 százalékot ért el a mandátumgyőztes jelölt).

A választási rendszer másik új eleme az ún. győzteskompenzáció. A korábbi rendszerben a vesztes egyéni jelöltekre leadott szavazatok nem veszték el, hanem átkerültek az országos, kompenzációs listára (ugyan ez történt az akkor még létezett területi listákon nem hasznosult szavazatokkal is), ahol egy arányosító formula segítségével a „vesztes” szavazatokból mandátumok lettek. Míg ez az elem az arányosítást segítette – hiszen az egyéni mandátumot nem nyert pártok jelentős mennyiségű szavazatot vittek az országos listás mandátumkiosztáshoz, addig a győzteskompenzáció az egyébként is (egyéni) győztes pártot, pártokat segíti. A győzteskompenzáció lényege ugyanis, hogy minden olyan szavazat, ami nem „kellett” a mandátum megnyeréséhez, hozzáadódik az országos listás mandátumok kiosztását jelentő szavazatszámhoz: azaz az egyéni választókerületben győztes párt a körzetből annyi szavazatot visz, amennyivel többet szerzett a második helyen végzett jelöltnél. A győzteskompenzáció a 2014-es választásokon végül hat plusz mandátumot hozott a Fidesz-KDNP-nek, ami a 199 fős Parlamenthez viszonyítva jelentős, három százaléknyi parlamenti mandátumot jelent.

Az egyfordulóssá tett választás és a győzteskompenzáció eleme arra készíteti az ellenzéki pártokat, hogy minél egységesebben induljanak el. Egyrészt az egy forduló miatt egyetlen esélyük van mandátumot szerezni – így egy olyan jelöltet kell találniuk, aki minél szélesebb

támogatást tud maga mögé szerezni. Másrészt érdekük, hogy a vesztes körzetekben minimalizálják a győzteskompenzáció hatását, azaz minél jobb második eredményt érjenek el.

A 2014-es választások előtt az együttműködési kényszert felismerték a baloldali-liberális ellenzéki szereplők, ugyanakkor a közös indulás részleteit nagyon hosszú vita során sikerült csak részletezni, ami részben alighanem oka a vártnál gyengébb szereplésnek. 2014-ben három különböző választáson három különböző formában indultak el a baloldali-ellenzéki pártok: az áprilisi országgyűlésin a teljes volt az együttműködés (közös jelöltek, közös országos lista), a májusi Európai Parlamenti választásokon ezzel szemben – mivel ott egy arányos, listás választásról volt szó – minden párt külön mérette meg magát. Végül az őszi önkormányzati választásokon egy köztes megoldást találtak: a fővárosban koordinált polgármester-állítással, a megyei jogú városokban változatos párosításokkal indultak a pártok, ahol a jelöltek sok esetben helyi civil egyesületek is támogatták. A három választás eredménye azt mutatta, hogy az együttműködés formája kevésbé határozza meg az eredményt: a választók lényegében elfogadták és alkalmazkodtak mindhárom felálláshoz. Jól látszott ugyanakkor, hogy az együttműködés kidolgozásának elhúzódó vitái – vagy épp a főpolgármester személyének megtalálása – már sokkal inkább ellenérzéseket szült a választókban.

Mindebből az következik, hogy a baloldali-liberális ellenzéki erőknek célja kell, hogy legyen, hogy a 2018-as választás előtt tiszta és jól követhető legyen az együttműködés megállapodásának kidolgozása. Ahhoz, hogy a 2018-as választási kampány már kizárólag a választás tétjéről és az országról szóljon, az ellenzéknek 2017 folyamán le kell zárnia az indulás technikai részleteit és be kell mutatnia a jelöltjeit. A Republikon Intézet előválasztási javaslata alkalmas arra, hogy mintegy három hónap alatt megválasszák a közös miniszterelnök-jelöltet, és a 106 egyéni választókerületben induló jelöltek.

Annak érdekében, hogy az előválasztást ne az aktuális párttámogatottsági adatok határozzák meg, indokolt az előválasztás menetét minél korábban rögzíteni. Így minden szereplő, aki részese szeretne lenni az előválasztásoknak, időben fel tud készülni arra, hogy milyen szabályok szerint kell megmérettetnie magát.

A 2018-as választásokig még közel három év van, az együttműködés formájának kidolgozása tehát nem a jelen kihívása. Azonban, tanulva a 2013-as nyári-őszi egyeztetésekből és az akkor kialakult spontán és szabályozatlan „előválasztási-jellegű” vitahelyzetből, célszerű lehet a szabályok kidolgozását már most, két évvel egy esetleges előválasztás előtt lefektetni.

Mindezzel megelőzhető, hogy a választási kampány a választók meggyőzése helyett az együttműködés módjáról és a helyek elosztásáról szóljon. Egy előre lefektetett előválasztási menetrend véd továbbá attól, hogy a pártok az aktuális támogatottsági adatok alapján módosítani akarjanak a megegyezésen vagy a szabályok kialakításán: egy 2015-ben elfogadott előválasztási forgatókönyvre minden pártnak van ideje és lehetősége felkészülni, mire 2017-ben arra ténylegesen sor is kerül.

Az előválasztások előnyei

Részvételi demokrácia erősítése

A jelenlegi politikai helyzetben egy sikeres előválasztás több szinten is kedvező hatással járna: mindenekelőtt erősítené az állampolgári részvételt, így javítaná a politikai kultúrát, mely az egyszeri választási részvételen túl jellemzően apatikus. Az előválasztás során a választóknak lehetőségük van arra, hogy maguk határozzák meg, hogy a hasonló értékrendű, elkötelezettségű jelöltek közül ki az, akivel leginkább egyetértenek. Míg az országgyűlési választáson induló személyek kapcsán gyakran a „legkisebb rossz” elv mentén választanak vagy kormány elleni protest-szavazatot adnak le, addig az előválasztáson induló jelöltek részesei annak az értékközösségnek, amihez a választó tartozik.

Szabályozott verseny a baloldali-liberális oldalon

Az előválasztáson tovább olyan versenyhelyzetet teremtené a baloldali-liberális ellenzéki oldalon, amik új gondolatok, új víziók megfogalmazásához vezetne, ez pedig elősegítené a 2018-as kampány tartalmi-szakpolitikai felépítését. Az előválasztáson a jelölteknek nem elég csupán a kormánnyal szemben meghatározni magukat, hiszen ebben nem lesz köztük különbség.

A civil és a politikai szféra együttműködése

Harmadsorban egy olyan előválasztás, ami nem kizárólag a pártok, hanem más társadalmi szervezetek, így civil szervezetek, szakszervezetek bevonásával zajlana, megállítaná azt a fajta politika-ellenes attitűdöt, ami az elmúlt években egyre inkább jellemzi a magyarországi állapotokat. Noha az országgyűlési választáson a törvény értelmében csak pártok indulhatnak, az előválasztás alkalmas lehet arra, hogy a politikára hatni kívánó szervezetek úgy lehessenek részei a változásnak, hogy nem kell párttá válniuk, nem kell feladni civil énjüket. Az előválasztáson ugyanis a helyben ismert, életútja alapján alkalmas civil jelölt úgy szerezhet

maga mögé támogatást, hogy nem kell pártkötődést vállalnia, csupán azt az értékközösséget kell vállalnia, amit a társszervezetek is magukénak vallanak.

Előválasztási alternatívák

A közös indulás feltétele, hogy az abban résztvevő szervezetek – pártok és szakszervezetek, civil szervezetek – összehangolják programjaikat, működő és életképes kormányzati alternatívát mutassanak. Ez az együttműködés szakmai, szakpolitikai feltétele. Az országgyűlési választáson ugyanakkor nem pártprogramokra, hanem jelöltekre szavazunk, így az együttműködésnek ki kell terjednie a választási indulás technikai részleteire: ki lesz a közös miniszterelnök-jelölt, kik lesznek a helyi jelöltek és milyen arányban részesülnek a résztvevő szervezetek a mandátumokból.

A közös jelöltek felkutatására több lehetőség is áll a szervezetek számára, aszerint, hogy mennyire kívánják nyitottá tenni, illetve hogy mennyiben kötik össze valamiféle állampolgári aktivizmussal. Ennek megfelelően ezeket a döntéseket megtarthatják vezetőségi szinten belül, nyithatnak a párt- és szervezeti tagság felé, de sor kerülhet egy ennél is szélesebb kiválasztási folyamatra, illetve lehetséges egy tényleges részvételt nem kívánó megoldás is, például egy közvélemény-kutatás vagy online szavazás.

Vezetői szintű tárgyalás

A jelöltek és a miniszterelnök-jelölt kiválasztása elvileg történhet „zárt ajtók mögött”, azaz a megállapodásban résztvevő pártok és szervezetek vezetőinek, képviselőinek alkujaként. Ebben az esetben a vezetők személye legitimálja a jelöltet, a tárgyalásban részt vevők felelősek a mögöttük álló szervezet támogatásáért is. Amennyiben a vezetők álláspontja és mandátuma a szervezeti tagság véleményének kikérésével alakult ki, úgy ezt a megoldást is tekinthetjük egyfajta közvetett előválasztásnak.

A részvevő pártok és szervezetek tagsága által választott

Az előválasztások egyik gyakran alkalmazott típusú a zárt előválasztás, mely a kiválasztási folyamatot a párt, pártok tagsága felé nyitja meg. Ebben az esetben tehát nem a pártelit dönt a jelölt személyéről, hanem a párttagság, még hozzá közvetlen módon. Noha ez az előbbinél mindenképp szélesebb bázist jelent, a párttagság megléte egy erős szűrő, különösen, hogy országonként igencsak eltérő a párttagsággal rendelkezők aránya. A

Nyílt előválasztás

Az előválasztások legszélesebb típusa a nyílt előválasztás, mely során egy politikai közösség közösen választ jelöltet. Ebben az esetben nincs szükség párttagságra, legfeljebb egy kis költséggel járó, szimbolikus hozzájárulásra (Franciaországban pl. 1 euró befizetése). A nyílt előválasztásoknak alapvetően két fő típusát érdemes megkülönböztetni: az egyik, ha maga az előválasztás tulajdonképpen egy egyszeri, egyidejű szavazás, amit kampány előz meg. Ez rövid idő alatt kivitelezhető, ugyanakkor kisebb állampolgári bevonással jár. A másik fő típus, ha egy több hetes, folyamatosan kampánnyal és szavazással járó országos előválasztásra kerül sor, mely megyénként – esetleg régióként, államonként – külön-külön eseménnyel jár: az állampolgárok összegyűlnek, meghallgatják a jelöltek és ezt követően szavaznak. Ez a menetrend jóval hosszabbra nyújtja az előválasztást, ám a jelöltek és az állampolgárok között erősebb kapcsolatot teremt.

Közüvélemény-kutatás

Technikailag az előválasztás végrehajtható a választók közvetlen részvétele nélkül is, ez azonban nem jár olyan mobilizációval és állampolgári bevonással, mint akár a nyílt akár a zárt előválasztás járna. Ráadásul a közvélemény-kutatásban nem lehet minden potenciális jelöltet mérni – míg az előválasztás önmagában alkalmas arra, hogy reálisan felmérje, kik a szóba jöhető jelöltek.

A Republikon Intézet előválasztási javaslata

A jelenlegi politikai helyzet ismeretében készítette el a Republikon Intézet saját előválasztási forgatókönyvét, mely a folyamat elvi és technikai részleteire is kitér. A javaslat előtt részletesen tanulmányoztuk az előválasztások nemzetközi példáit és a magyarországi helyzetre való adaptálás lehetőségeit. Az eredmény reményeink szerint egy, a magyar választói viselkedést, a résztvevő pártok társadalmi beágyazottságát, a helyi politikai erőviszonyokat valamint magát a választási rendszert és annak működését is reálisan felmérő javaslat lett.

Ennek megfelelően a Republikon előválasztási javaslata két részből áll: egyrészt a közös miniszterelnök-jelölt, másrészt pedig a 106 egyéni választókerületben induló jelölt személyének kiválasztásáról. A miniszterelnök-jelölti előválasztás kapcsán a javaslat egy több hetes országjárást jelentő, folyamatos előválasztási menetrendet vázol: eszerint a jelölteknek

nagyjából nyolc-tíz hét alatt minden egyes megyét külön fel kell keresniük és ott megmérettetni magukat. Ezzel párhuzamosan zajlik az egyéni jelöltek előválasztása is, akik helyben küzdenek a jelöltségért. Az előválasztás így helyi kampányokon keresztül épül fel, megyei vitákkal és személyes szavazásokkal. Ez garantálja, hogy élő kapcsolat alakuljon ki a választókkal, és hogy a jelöltek minden megyét komolyan vegyenek.

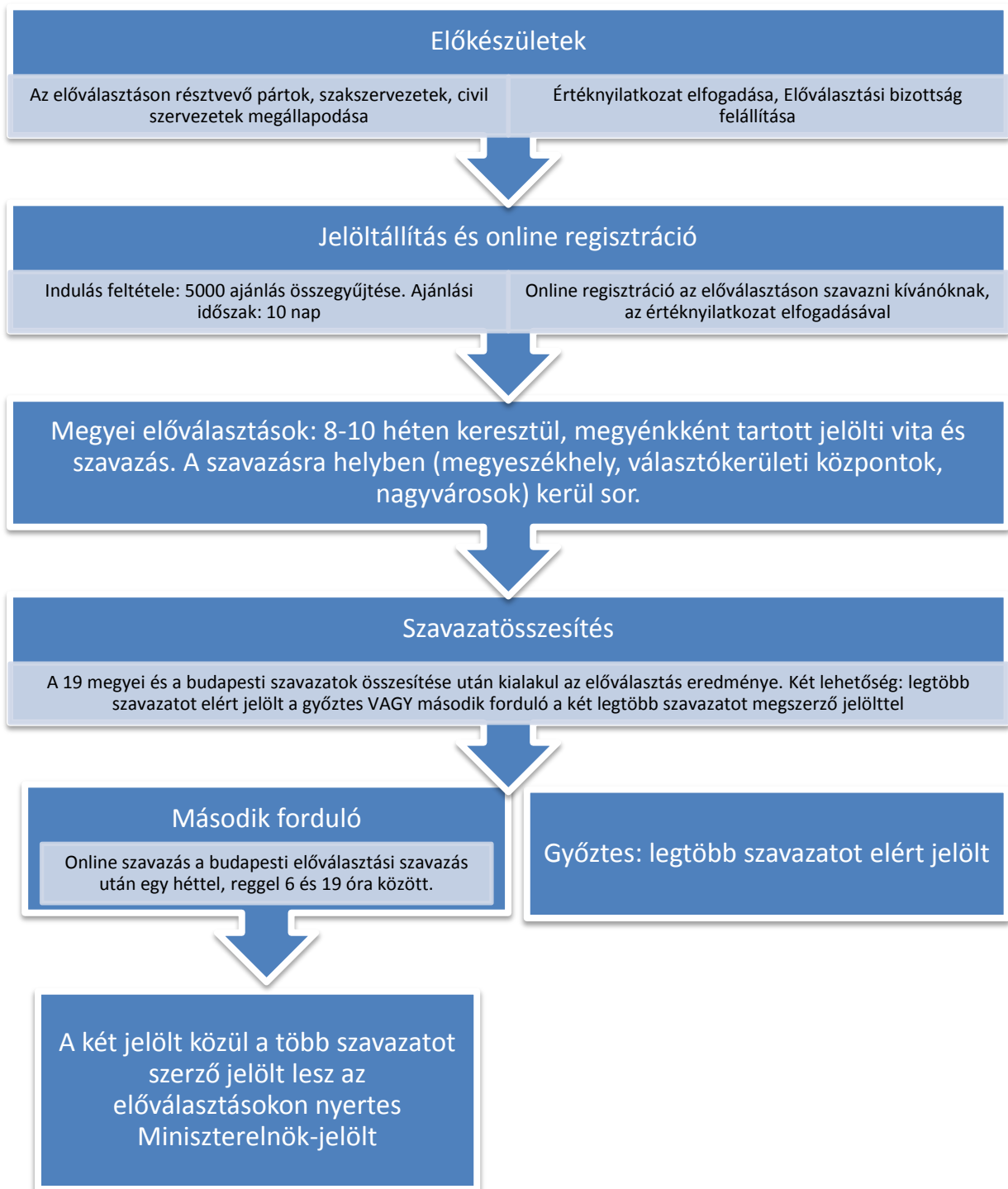
Miniszterelnök-jelölti előválasztás

Az előválasztáson részt vehet minden magyar állampolgár, aki betöltötte a 18. életévét és a megfelelő felületen – online vagy személyes módon – regisztrál. A regisztráció során egy értéknnyilatkozatot kell aláírnia, melyet az előválasztáson résztvevő pártok közösen fogalmaznak meg. A részvétel önkéntes, annak egyéb feltétele (pl. párttagság megléte) nincs.

Az előválasztáson miniszterelnök-jelöltként indulás feltétele 5000 ajánlás összegyűjtése. Ajánlani minden magyar, választójoggal rendelkező állampolgár ajánlhat. A jelölteknek szintén alá kell írniuk az értéknnyilatkozatot, valamint elfogadni az előválasztások szabályait. Az ajánláson és az értéknnyilatkozaton kívül a jelöltállításnak nincs más feltétele. Az előválasztást szervező pártok és civil szervezetek a jelöltajánlás ellenőrzésére felkérnek egy Előválasztási Bizottságot, melynek tagjai jogászok, választási szakértők, civil aktivisták lehetnek. Ez a Bizottság lesz a felelős a Jelöltek ajánlásainak és az előválasztáson szavazni kívánók adatainak kezeléséért.

<p>A résztvevő pártoknak és civil szervezeteknek meg kell abban állapodniuk, hogy a szavazás eredményét magukra nézve kötelezőnek fogadják el, és a 2018-as kampányban az előválasztáson győztes miniszterelnök-jelöltet támogatják majd. Az előválasztás költségeit a szervező pártok és egyesületek vállalják.</p>
--

A miniszterelnök-jelöti előválasztás folyamatábrája

Az előválasztás menete

A miniszterelnök-jelölti előválasztás 19 megyében és Budapesten zajlik, különböző napokon, így a teljes lebonyolítás mintegy nyolc-tíz hétig tart. A területi előválasztások eredményét folyamatosan nyilvánosságra hozzák és összesítik, így követhető a verseny állása. A megyék sorrendjét sorsolással dönti el az Előválasztási bizottság, annyi kitételrel, hogy a legnagyobb választói létszámot jelentő budapesti előválasztásra kerüljön legutoljára sor.

Minden megyei előválasztás egységes forgatókönyvvel zajlik, két szinten: a megyeszékhelyen valamint a választókerületi központokban és nagyobb városokban, egy időben. A Jelöltek a megyeszékhelyen tartott rendezvényen – sportcsarnok vagy egyéb, több ezer ember befogadására alkalmas épület – nyilvános vitát folytatnak, mely vitát élőben közvetítik a járási központokban összegyűlt választóknak. A választókerületi központokban tartott rendezvényekre a Jelöltek delegálhatnak egy-egy olyan képviselőt, aki a nevükben válaszol kérdésekre illetve a szavazás előtt ajánlja a Jelöltet.

A szavazásra mind a megyeszékhelyen, mind a többi helyszínen a vitát követően kerül sor. Szavazni csak személyesen lehet, ennek feltétele az előzetes online vagy a helyszíni személyes regisztráció, mely során az online még nem regisztráltaknak is alá kell írniuk az értéknnyilatkozatot. Ezen túlmenően, a szavazás feltétele egy jelképes, 200 forintos összeg befizetése is. Az értéknnyilatkozat aláírása és a 200 forintos hozzájárulás célja, hogy az előválasztáson alapvetően a baloldali, liberális ellenzék valódi szavazói jelenjenek meg. A szavazólapon minden induló neve szerepel, a választók egy Jelöltet jelölhetnek meg. A szavazás titkos. Helyben szavazatszámlláló bizottságok alakulnak, ahova az előválasztást szervező pártok és civil egyesületek tagokat delegálhatnak.

Minden megyei fordulót követően összesítik a leadott szavazatokat, így a miniszterelnök-jelölti verseny állása folyamatosan követhető.

A győztes megállapítására két forgatókönyv áll rendelkezésre. Az egyik megoldás, hogy a miniszterelnök-jelölti előválasztás egy fordulóból áll és a legtöbb szavazatot kapó jelölt lesz a győztes, függetlenül a szavazataránytól. Ebben az esetben az előválasztáson csak egy alkalommal kell megjeleniük a választóknak, és nem kerül sor olyan második fordulóra, ami esetleg a másodszori szavazás miatti alacsony részvétel következtében legitimitási gondokkal küzdhet.

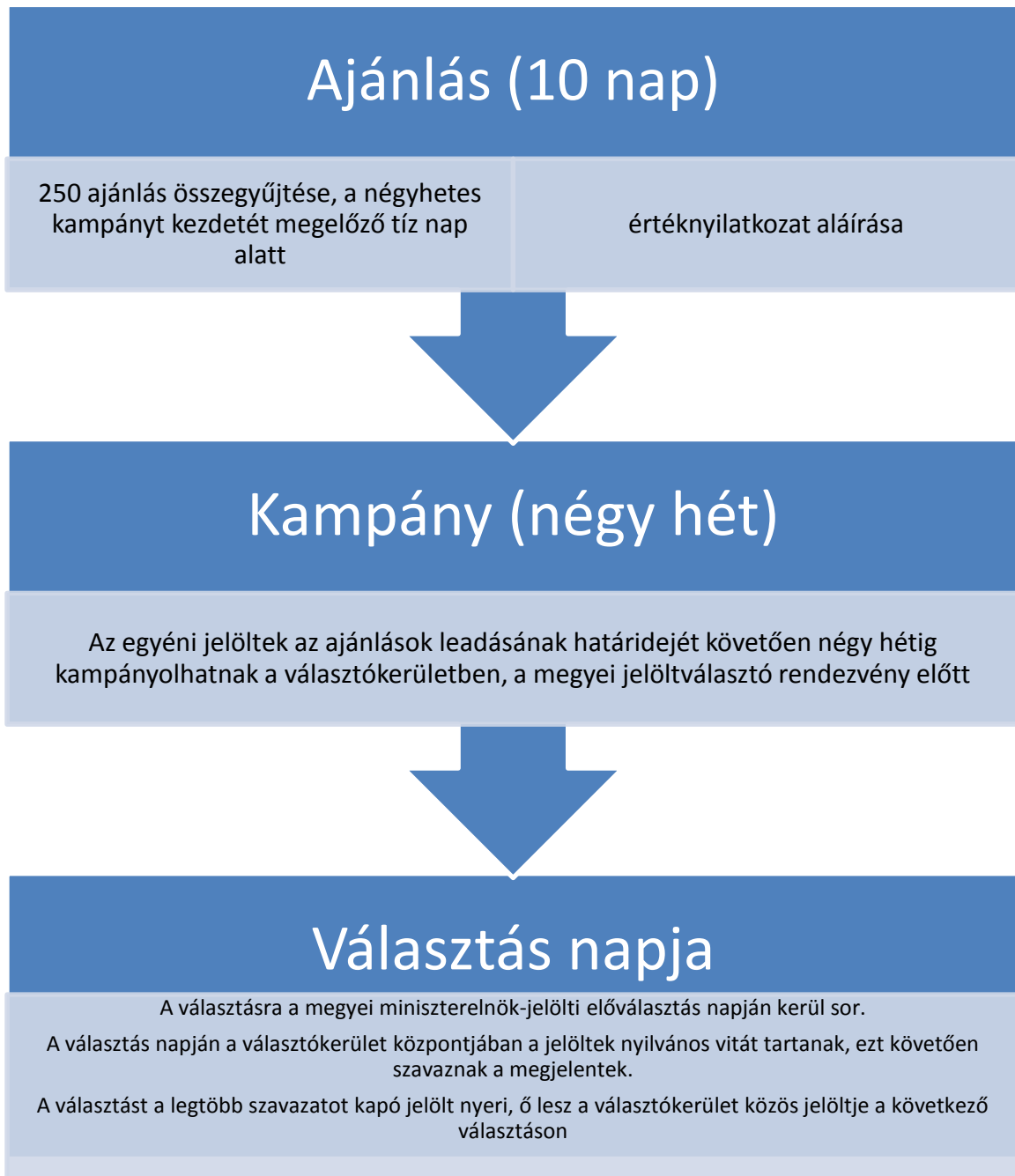
A másik megoldás, hogy a közös miniszterelnök-jelöltség elnyerésének feltétel a szavazatok abszolút többségének elérése. Ebben az esetben az előválasztásnak akkor van győztese, ha van olyan jelölt, aki megszerezte a leadott szavazatok abszolút többségét (50%+1 szavazatot). Amennyiben ilyen jelölt nincs, úgy második fordulóra kerül sor.

A második forduló során a két legtöbb szavazatot kapott jelöltre lehet voksolni. A szavazásra a budapesti előválasztást követően egy héttel kerül sor. Ekkor szavazni egész nap, 6 és 19 óra között lehet, online módon. Ekkor külön megyei rendezvényekre már nem kerül sor. A szavazáson csak azok vehetnek részt, akik az előválasztás első fordulójában is szavaztak vagy korábban regisztrálták magukat. Az előválasztások első fordulójának helyszínen a második forduló választásának napján számítógépes elérést biztosíthatnak. Az előválasztás győztese és a közös miniszterelnök-jelölt az a személy, aki a második fordulóban több szavazatot kap.

Egyéni képviselőjelöltek előválasztása

A miniszterelnök-jelölt megválasztásán túl az előválasztás kiterjed a 106 egyéni képviselőjelölt kiválasztására is. Az egyéni választókerületekben szintén nyílt indulás van, azaz bárki, pártkötődés nélkül elindulhat. A jelöltség feltétele a választókörzetben 250 ajánlás összegyűjtése. Ennek az előválasztásnak a célja megtalálni azt a jelöltet, aki a következő választáson a pártok és civil szervezetek közös jelöltje lesz – akit a választókörzetben élők a legalkalmasabbnak tartanak.

Az egyéni képviselőjelölti előválasztás folyamatábrája

Az egyéni választókerületi jelöltekre folyamatosan, a megyei miniszterelnök-jelölti előválasztással párhuzamosan kerül sor. A kijelölt időpontot megelőzően négy hétig zajlik az egyéni jelöltek kampánya: ez idő alatt kell bejárniuk a választókerületet. A négyhetes kampányidőszakot előzi meg a tíz napos ajánlásgyűjtési időszak, ennyi idő alatt kell 250 ajánlást megszerezniük.

A szavazás maga szintén egy helyi rendezvényen, személyesen és titkosan zajlik. A szavazás előtt a választókerület központjában – a miniszterelnök-jelölti vitát megelőzően – a jelöltek nyilvános vitát folytatnak. Személyesen lehet szavazni továbbá a választókerület több nagyobb településén – a városok számának kijelölése és kiválasztása az Előválasztási Bizottság hatásköre.

A Békés megyei előválasztáson például a miniszterelnök-jelöltek Békéscsabán vitáznak, míg emellett, ezzel egy időben az egyéni jelöltek szintén vitát tartanak Békésen, Gyulán, Orosházán. Kísérőrendezvényekre – ahol a jelölti vitákat közvetítik, majd helyben szavaznak – kerül sor továbbá például Sarkadon, Szarvason, Szeghalmon.

Az egyéni jelöltek előválasztása egyfordulós, relatív többségi, azaz a legtöbb szavazatot kapó jelölt lesz a következő parlamenti választáson a pártok és civil szervezetek közös jelöltje.

Kérdések az előválasztással kapcsolatban

A jól kialakított és lebonyolított előválasztás előnyeiről és pozitív hozadékaról már szó esett, ahogy a versengéssel járó esetleges kockázatokról is. A Republikon Intézet előválasztási koncepciója a lehetőségek és veszélyek végiggondolásával született meg, ugyanakkor a tényleges megvalósítás kapcsán akadhatnak még kérdések. Ezeknek egy része az előválasztás újszerűségéből és a magyar politikai rendszerbe való integrálhatóságból fakad: miért van szükség országjárásra? Működhet-e a hazai környezetben ez a kiválasztási rendszer? Lesz-e elég induló, lesz-e elég résztvevő?

A felmerülő kérdések másik típusa a várható eredményre vonatkozik: mitől lesz legitim az előválasztáson nyertes jelölt? Mi történik, ha a jobboldal manipulálni akarja az előválasztást? Ezek releváns felvetések, ugyanakkor a nemzetközi tapasztalatok néhány kérdésre választ adnak – ugyanakkor ismét hangsúlyozni kell, hogy a magyar politikai helyzet ebből a szempontból sem hasonlítható össze a francia, olasz vagy épp amerikai állapotokkal.

Miért van minden megyében külön miniszterelnök-jelölti szavazás?

Az előválasztás egyik célja, hogy aktivizálja az ellenzéki szavazókat az ország teljes területén: így érhető el, hogy a közös jelölt ne csupán a fővárosiak vagy a megyeszékhelyen élők jelöltje legyen, hanem olyan személy, akit az ország egésze választ. A helyi viták segítségével továbbá láthatóvá válnak a helyi ügyek is, amik a későbbi, országgyűlési kampány során is megjelenthetnek, mint a választókerület releváns problémái.

Miért mennének el az emberek egy „tét nélküli” választásra?

Noha a közös miniszterelnök-jelölt tényleges közhatalmi pozíciót nem jelent, mégis ő lesz az a személy, aki a 2018-as választásokon személyében jeleníti meg az alternatívát. Ráadásul a személy kiválasztásán keresztül a választók szavazhatnak arra, milyen vízió szerinti Magyarországot képzelnek el. Az előválasztáson szavazni tehát nem tét nélküli: valódi, érdemi beleszólás abba, hogy az országgyűlési választáson végül olyan jelöltekre szavazhassanak, akiknek a programját és elképzeléseit ismerik és osztják.

Hogyan akadályozható meg, hogy a jobboldal manipulálja az előválasztást?

Az előválasztáson való részvételnek három feltétele van: értéknnyilatkozat aláírása, 200 forint befizetése és megjelenés a helyszínen. Jogosan feltételezhetjük, hogy minél nagyobb erőfeszítést kell tennie annak, aki manipulálni akarja az eredményt, annál kevésbé fogja: míg egy online szavazás esetén jogos lenne a félelem, hogy a néhány perces regisztrációt követő szavazást sok jobboldali is megtenné, életszerűtlen az a feltételezés, hogy Fidesz és Jobbik-szimpatizánsok tömegével jelennének meg a helyi rendezvényeken, baloldali-liberális értékű között. Ami a nemzetközi tapasztalatokat illeti, az olasz és a francia előválasztásról készült kutatás is azt mutatta, hogy a baloldali pártok előválasztásain alig (tíz százalék alatti arányban) jelentek meg olyanok, akik egyébként jobboldalinak vallották magukat.

Miért éri meg a civil jelölteknek elindulni?

Az eddigi választások alapján jól látszik, hogy egy független jelöltnek lényegében nincs esélye saját erőből bekerülni a parlamentbe, helyi beágyazottsága néhány százalékos „relatív jó” eredményre lehet legfeljebb elég. Másfelől azonban a veszprémi időközi választás jól bebizonyította, hogy egy helyi erős jelölt, a pártok támogatásával a háta mögött, versenyképes alternatívát jelenthet. Az előválasztáson a civil jelöltnek a többi baloldali-liberális jelölttel kell versenyeznie, márpedig ebben az esetben saját beágyazottsága, ismertsége elegendő lehet ahhoz, hogy a választók őt preferálják a pártok jelöltjeivel szemben. A civil jelölteknek az előválasztás tehát kiugrási lehetőséget jelent.